

INFO-1050

UDK: 339.1::497.13:339.92:061:007

Primljeno/Received: 2008-03-18

Prethodno priopćenje / Preliminary Communication

O PRIKLJUČENJU HRVATSKE EU: REZULTATI EMPIRIJSKOG ISTRAŽIVANJA U DALMACIJI

ON THE CROATIAN JOINING TO EUROPEAN UNION: RESULTS OF THE EMPIRICAL RESEARCH IN DALMATIA

Šime Pilić, Ivana Brstilo, Ana Matic

Filozofski fakultet, Sveučilište u Splitu, Split, Hrvatska

Faculty of Philosophy, University of Split, Split, Croatia

Sažetak

U ovom radu prezentirani su rezultati istraživanja koje je provedeno tijekom 2007. godine, kako bi se ispitali stavovi ispitanika o priključenju Hrvatske Europskoj uniji. Istraživanje o priključenju Hrvatske EU dio je šireg istraživanja o društvenoj pokretljivosti u kojem je sudjelovalo 956 ispitanika. Europska unija je važan činitelj u razvijanju međunarodnih gospodarskih i političkih odnosa u svijetu, zbog čega je priključenje Hrvatske važno pitanje za hrvatsko društvo. Unatoč tomu što je Hrvatska prošla, a djelomično još uvijek i prolazi tranzicijsko razdoblje, te iako među stanovništvom postoji strah od gubitka nacionalnog identiteta i kulturnog naslijeđa, istraživanje pokazuje kako više od polovice ispitanika podržava priključenje Hrvatske Europskoj uniji.

Abstract

This paper presents results of a research conducted in 2007, the purpose of which was to investigate examinees' attitudes about Croatia's accession to the European Union. The Research of Croatia's accession to the EU was actually a part of a much wider research about social mobility in which 956 examinees were involved. The European Union is a very important factor in development of international economic and political relationships in the world, and this is the reason why Croatia's accession is important for Croatian society. Regardless of the fact that Croatia has been going through the period of transition and although the fear of losing their national identity and cultural heritage still exists among people, the research shows that more than half of the examinees expressed their support for Croatia's accession to the European Union.

Uvod

Europska Unija je zajednički nazivnik za europske države čiji su ciljevi: «uravnotežen gospodarski i društveni razvoj, visoka razina zaposlenosti, te zaštita prava i interesa građana» /1/. Ideja o ujedinjenoj Europi potječe iz daleke prošlosti, jer već je u petnaestom stoljeću postojala vizija o međusobnoj političkoj, kulturnoj i gospodarskoj suradnji različitih nacija. Međutim, Europa započinje ostvarenje te ideje tek nakon što su je potresli užasi Prvog i Drugog svjetskog rata, te u travnju 1951. godine šest europskih zemalja potpisuje sporazum o osnivanju Europske zajednice za ugljen i čelik, a 1957. nastaje Europska ekonomska zajednica. Danas Europska unija broji 27 država članica, a proces proširenja traje i dalje, pa trenutačno Hrvatska, Makedonija i Turska imaju status kandidata za punopravno članstvo u Europskoj uniji. Još od osnutka Europske unije, svaka europska država koja zagovara načela slobode, demokracije, poštivanja ljudskih prava i temeljnih sloboda, ima pravo zatražiti članstvo u

Europskoj uniji. Prije članstva potrebno je ispuniti određene kriterije koji su utvrđeni na sastanku Europskog vijeća u Kopenhagenu 1993. godine /2/. Politički kriterij inzistira na stabilnosti institucija, vladavini prava, poštivanju ljudskih prava i prava manjina, te na prihvaćanju političkih ciljeva Europske unije. Gospodarski kriterij zahtijeva postojanje djelotvornog državnog mehanizma, konkurencije i tržišnih zakonitosti. Pravni kriterij zahtijeva usvajanje pravne stečevine Unije. Četvrti administrativni kriterij, naknadno donesen na sastanku Europskog vijeća u Madridu 1995. godine, zahtijeva odgovarajuće administrativno ustrojstvo. Učestalo se spominje i Lisabonski ugovor čija je ratifikacija u tijeku. Osnovni ciljevi Europske unije su uspostavljanje i održavanje mira i gospodarskog prosperiteta u Europi, uz pomoć integracija i međuovisnosti, ali i uspostavljanje demokracije različitosti /3/. Drugim riječima, cilj je omogućiti državama članicama da zadrže i ostvare svoje lokalne, regionalne, nacionalne, kulturne,

religijske i političke identitete. Zagovaranje različitosti i pluralizma put je u globalno jedinstvo koje se temelji na prihvaćanju i poštivanju lokalnih posebnosti svih država članica. Tema Europske unije jest značajna i aktualna tema o kojoj s različitih stajališta pišu mnogi autori, među kojima su: Šimić, 2002; Šundalić, 2004; Matić, 2005 i Vrcan, 2005. i dr. "Budućnost Europe jedna je od značajnih tema u političkoj teoriji i praksi... EU se ne može svesti samo na supermarket, već mora voditi brigu o: kulturi, kulturnim razlikama, posebnostima i identitetima, ako želi stabilnu budućnost. Pitanje kako ustrojiti buduću Europsku uniju sa 25 ili 30 zemalja, a da se pri tom poštuje načelo unutarnje ravnoteže i identiteta članica, te postigne racionalna upravna učinkovitost - smatra se jednim od bitnih izazova budućnosti" /4/. "Uspostavljanje odnosa između Republike Hrvatske i Europske Unije započinje međunarodnim priznanjem Republike Hrvatske kao nezavisne i suverene države 15. siječnja 1992. godine. Osnaženi odnosi 2000. godine uvjetovali su uvođenje integracijskog procesa, koji podrazumijeva pregovore o pristupanju Hrvatske Europskoj Uniji. Potpisivanjem sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju, 29. listopada 2001. godine, Republika Hrvatska prvi put ulazi u ugovorne odnose s Europskom unijom" /5/. Hrvatsko društvo je podijeljeno između želje za priključenjem Europskoj uniji i straha od gubitka nacionalnog identiteta i naslijeđa. Tome pridonosi i činjenica da je Hrvatska još uvijek u tranzicijskoj fazi, te da je naglo došlo do promjene socijalnog, političkog i ekonomskog sistema /6/. Kao osnovne razloge otpora priključenju Europskoj uniji Čaldarović navodi: strah od gubljenja samostalnosti i osobnog identiteta, strah od nepoznatog, strah od nametnutih pravila, stvaranje internacionalnih okvira prosuđivanja, sumnja u poštenost namjera Europe, nepoznavanje komparativnih prednosti ulaska, visoka socijalna cijena ulaska i, općenito, strah od promjena.

Metodologija rada

Istraživanje stavova ispitanika o priključenju Hrvatske Europskoj uniji, ostvareno je u sklopu šireg istraživanja o društvenoj pokretljivosti. Istraživanje je provedeno 2007. godine, na području Srednje Dalmacije. U istraživanju je sudjelovalo ukupno 956 ispitanika. Glavna metoda u našem istraživanju je bila anketa, a instrument u njezinom provođenju bio je upitnik pomoću kojeg su prikupljeni empirijski podatci. Također, koristili smo i metodu analize sadržaja (za prikupljanje bibliografije) i statističku metodu (SPSS) za unos podataka i analizu dobivenih rezultata. U istraživanju je primijenjen kvotni uzorak za pojedine socioprofesionalne skupine, a unutar njih izbor uzorka je bio slučajan.

direktori	100
obrtnici	100
političari	100
radnici	100
službenici	100
stručnjaci	200
tehničari, poslovođe	100
vlasnici	100
Ukupno	900

Tablica 1. Planirana distribucija kvotnog uzorka

Od planiranih 900 ispitanika, u našem istraživanju realiziran je uzorak od 956 ispitanika, koji smo obradili u ovome radu.

Rezultati i interpretacija

1. Podržavanje priključenja Hrvatske Europskoj Uniji

Rezultati našeg istraživanja provedenog 2007. godine, ukazali su na pozitivan stav ispitanika o priključenju Hrvatske Europskoj Uniji. Naime, više od polovine, ili točnije 52.9 % ispitanika, podržava pristupanje Hrvatske Europskoj Uniji. Trećina ispitanika odnosno, njih 32.5 % odbija navedenu opciju. Suzdržana je bila određena skupina sudionika, pa se njih 14.3 %, ili svaki sedmi ispitanik, nisu izjasnili o priključenju Hrvatske Europskoj zajednici, tvrdeći kako nisu ni razmišljali o tome.

Istraživanje Lamze Posavec i suradnika iz prosinca 2002. godine također ukazuje kako znatan postotak građana, njih čak 80 %, podržava otvorenost Hrvatske prema europskim integracijama. Spomenuta autorica koristi podatke agencije Puls iz 2004. godine, konstatirajući kako se: "podrška hrvatske javnosti europskim integracijskim procesima, kakva je zabilježena u tom razdoblju, više ili manje održala i 2003. godine, a onda se 2004. godine postepeno smanjivala te se, uz manja kolebanja, sredinom te godine spustila na približno 50 %" /7/. Istraživanje Bjelajca i Pilića na uzorku od 348 splitskih studenata nastavničkih studija pokazuje kako je 57 % ispitanika sklono ulasku Hrvatske u EU, a nešto više od petine studenata ili tomu nije sklono ili o tome nije razmišljalo /8/.

Podržavate li priključenje Hrvatske Europskoj Uniji?	<i>f</i>	%
DA	505	52.9
NE	311	32.5
nisam razmišljao/la o tome	137	14.3
bez odgovora	3	.3
Ukupno	956	100.0

Tablica 2. Podržavanje priključenja Hrvatske Europskoj Uniji (N = 956)

2. Spolna struktura ispitanika i priključenje Hrvatske Europskoj uniji

Naše istraživanje ukazuje na značajna odstupanja u stavovima muškaraca i žena. Naime, znatno veći postotak muškaraca, njih čak 58.1 % podržava priključenje Hrvatske Europskoj uniji. Mnogo manje žena, njih 44.7 % pozitivno odgovora na navedeno pitanje. Moguće da žene ta tematika manje zanima,

jer kao što tablica pokazuje, gotovo petina njih, tj. 19 % , o tome nije dosad razmišljalo. Ipak, treba uzeti u obzir da 60.5 % našeg uzorka čine muškarci, a 39.5 % žene. Ipak, određena spolna odstupanja ipak postoje. Sukladno njima, možemo konstatirati kako većina muškaraca podržava pristupanje Hrvatske Uniji, dok su žene *euroskeptičnije*.

Podržavate li priključenje Hrvatske Europskoj Uniji? (%)					
Spol	DA	NE	Nisam razmišljao/-la o tome	Bez odgovora	Ukupno
muško	58.1	30.4	11.2	.3	100
žensko	44.7	35.7	19	.6	100

Tablica 3. Postotci žena i muškaraca koji (ne)podržavaju priključenje Hrvatske Europskoj Uniji (N = 956)

3. Dobna struktura ispitanika i priključenje Hrvatske Europskoj Uniji

Svakako je zanimljivo kako ispitanici u svim dobnim skupinama uglavnom podržavaju ulazak Hrvatske u Europsku uniju. Ispitanici koji pripadaju dobnom intervalu od 56 do 65 godina pokazali su se *euroentuzijastični* jer nešto više od dvije trećine njih (ili 64.2 %) podržava priključenje. Također, slična je situacija u kategoriji od 36 do 45 godina, te od 46 do 55 godina, u kojima više od polovine ispitanika

podržava ulazak u Uniju. Najmanje je pobornika Unije u dobnj skupini od 18 do 35 godina, koji su izrazili najmanje podrške, te sukladno tome, najveći postotak *euroskeptizma*. Naime, trećina tj. 33.6 % ispitanika u toj dobi ne podržava priključenje Uniji, a i najveći broj njih, 17.4 %, nije o tome ni razmišljalo. Prema tome, *najskeptičnija* je dobnja kategorija od 18 do 35 godina, a oni u dobi između 56 i 65 godina su najskloniji podržavanju ulaska u Europsku uniju.

Podržavate li priključenje Hrvatske Europskoj Uniji? (%)					
Dob	DA	NE	Nisam razmišljao/-la o tome	Bez odgovora	Ukupno
18-35	49.0	33.6	17.4	0	100
36-45	52.3	34.2	13.1	.4	100
46-55	52.8	32.4	14.2	.6	100
56-65	64.2	26.6	9.2	0	100
iznad 65	55.6	33.3	11.1	0	100

Tablica 4. Prihvatanje priključenja Hrvatske Europskoj Uniji po dobnim skupinama (N = 956)

4. Obrazovna struktura ispitanika i priključenje Hrvatske Europskoj Uniji

Naše istraživanje je pokazalo kako priključenje Europskoj uniji najviše podržavaju ispitanici koji nisu završili osnovni školu, tj. njih 75 %. Zatim slijede ispitanici sa završenom višom školom, među kojima ih je 71.1 % koji podržavaju priključenje. Nešto manje od dvije trećine visokoobrazovanih građana sa završenim fakultetom i dvije trećine sa

znanstvenim stupnjem, podržava Uniju. Najmanju podršku Uniji pokazuju ispitanici srednjoškolskog obrazovanja, od kojih svega 40 % podržava Uniju. Najveći broj ispitanika sa četverogodišnjim srednjoškolskim obrazovanjem, ili njih 42.9 %, protivi se ulasku u Uniju. Prema navedenom, najveću podršku Europskoj Uniji pokazuju najviše obrazovani ispitanici te oni ispitanici koji su postigli najmanji stupanj obrazovanja.

Podržavate li priključenje Hrvatske Europskoj Uniji? (%)					
Završena škola	DA	NE	Nisam razmišljao /-la o tome	Bez odgovora	Ukupno
nepotpuna osnovna škola	75.0	25.0	0	0	100
osnovna škola	41.2	23.5	35.3	0	100
srednja škola	40,0	46.7	13.3	0	100
viša škola	71.1	21.1	7.8	0	100
fakultet	63.3	26.9	9.5	.3	100
postignut znanstveni stupanj	66.7	30.6	2.7	0	100

Tablica 5. Obrazovna struktura i priključenje Hrvatske Europskoj Uniji (N = 955)

5. Socioprofesionalne skupine i priključenje Hrvatske Europskoj uniji

Znatan postotak političkih funkcionera, čak preko 80 %, podržava primanje Hrvatske u Uniju, a istovremeno među njima je i najmanji postotak protivljenja ulasku u Uniju. Priključenju je sklono

više od polovine direktora ili, točnije, njih 66 %, te više od polovine stručnjaka, tj. 56.9 %. Priključenju se najviše protivi gotovo izjednačen postotak obrtnika, 45.1 %, i tehničara i poslovođa, 46.1 %. Među onima koji nisu razmišljali o integriranju Hrvatske u europsku integraciju, najveći je postotak radnika, 32.4 %.

Podržavate li priključenje Hrvatske Europskoj uniji? (%)					
Socioprofesionalne skupine	DA	NE	Nisam razmišljao /-la o tome	Bez odgovora	Ukupno
radnici	30.7	36,0	32.4	.9	100
obrtnici	34.1	45.1	20.8	0	100
službenici	42.1	37.7	19.3	.9	100
tehničari i poslovođe	36.3	46.1	17.6	0	100
stručnjaci	56.9	34.5	8.6	0	100
politički funkcioneri	83.3	9.3	6.5	.9	100
direktori	66,0	28.9	5.1	0	100
vlasnici poduzeća	64.4	25,0	10.6	0	100

Tablica 6. Stavovi socioprofesionalnih skupina o priključenju Hrvatske Europskoj Uniji (N = 944)

6. Profesionalne prednosti ulaska Hrvatske u Europsku Uniju

Najveći je broj ispitanika, njih 42.1 %, ustanovilo vezu između priključenja Hrvatske Europskoj Uniji i eventualnih poslovnih prednosti na području rada naših ispitanika, što bi moglo motivirati pristalice

uključivanja Hrvatske u europske integracije. Ispitanici, dakle, smatraju kako će priključenje donijeti pomake i na području njihova rada. S time se ne slaže više od trećine ili 36.4 % ispitanika, a petina njih tj., 20.5 % tvrdi kako o tome nisu ni razmišljali.

Smatrate li da bi priključenje u EU donijelo pomak i na području vašeg rada?	f	%
DA	402	42.1
NE	348	36.4
nisam razmišljao/la o tome	196	20.5
bez odgovora	10	1
Ukupno	956	100.0

Tablica 7. Ispitanici o profesionalnim prednostima članstva Hrvatske u Europskoj Uniji (N = 956)

7. Obrazovna struktura ispitanika i profesionalni pomaci ulaskom Hrvatske u Europsku Uniju

Preko polovine tj., 55.6 % ispitanika s postignutim znanstvenim stupnjem smatraju kako bi priključenje Hrvatske Europskoj Uniji donijelo pozitivne pomake i na području njihovog rada. Dakle, motivacija za podržavanje Unije jest osobna korist na profesionalnom planu. Smatrajući kako će im priključenje donijeti pomak u radu, priključenje podržava više od polovine građana Dalmacije sa završenom višom školom, 56.3 %, kao

i 52.8 % fakultetski obrazovanih ispitanika. Najveći broj, ili 60 % ispitanika koji su uspješno pohađali srednju školu dvogodišnjeg trajanja smatra kako Europska unija neće uvesti nikakva poboljšanja na području njihova rada. Više od trećine ispitanika sa završenom i osnovnom (35.3 %) i srednjom školom (33.3 %) nije razmišljalo o eventualnim poboljšanjima koje bi im članstvo u Uniji omogućilo. Prema tome, visokoobrazovani ispitanici najviše ulažu nade u profesionalna poboljšanja, a ispitanici s osnovnoškolskim ili srednjoškolskim obrazovanjem ne dijele njihov entuzijizam.

Smatrate li da bi priključenje u EU donijelo pomak i na području Vašeg rada? (%)					
Završena škola	DA	NE	Nisam razmišljao/-la o tome	Bez odgovora	Ukupno
osnovna škola	35.3	29.4	35.3	0	100
srednja škola	26.7	40,0	33.3	0	100
viša škola	56.3	25.4	18.3	0	100
fakultet	52.8	30.1	16.1	.3	100
postignut znanstveni stupanj	55.6	36.1	8.3	0	100

Tablica 8. Obrazovna struktura i pomaci na području rada ulaskom RH u EU (N = 956)

ZAKLJUČAK

A.Giddens /9/ navodi kako Europska unija ima poteškoća, te kad bi samoj sebi podnijela molbu za prijam bila bi odbijena jer nije dovoljno demokratska.

Ipak Giddens navodi i važnost nastojanja Europske unije u razvijanju socijalnih, ekonomskih i političkih institucija koje prelaze granice nacije-države i dolaze do pojedinca.

Rezultati istraživanja provedenog 2007. godine na području srednje Dalmacije ukazali su na pozitivan stav ispitanika prema priključenju Hrvatske Europskoj Uniji. Naime, više od polovine (52.9 %) ispitanika podržava pristupanje Hrvatske Europskoj Uniji, dok je trećina ispitanika (32.5%) izrazila negativan stav o priključenju Europskoj Uniji. Istraživanje je pokazalo odstupanja između muškaraca i žena, jer znatno veći postotak muškaraca prihvaća ulazak Hrvatske u Europsku Uniju. S obzirom na dobne skupine, najveću podršku za ulazak u Europsku uniju pokazali su ispitanici koji pripadaju dobnoj skupini od 46 do 55 godina, a najmanju u skupini od 18 do 35 godina. Prema obrazovnoj strukturi ispitanika najveću podršku Europskoj Uniji pokazuju najobrazovaniji ispitanici i oni ispitanici koji su postigli najmanji obrazovni stupanj. Priključenju Europskoj Uniji u najvećoj mjeri se protive ispitanici sa srednjoškolskim obrazovanjem. U distribuciji po socioprofesionalnim skupinama najveći broj političara, zatim direktora i stručnjaka podržava priključenje, dok se najviše protive poslovođe i tehničari, te obrtnici, a tek potom službenici i radnici. Najveći je broj ispitanika, njih 42.1 %, uočilo vezu između priključenja Hrvatske Europskoj Uniji i eventualnih prednosti koje bi se mogle ukazati uključivanjem Hrvatske u europske integracije. Ispitanici smatraju kako bi priključenje donijelo pomake i na području njihova rada, dok se s tim ne slaže više od trećine (36.4 %) ispitanika. Visokoobrazovani ispitanici najviše se nadaju profesionalnom poboljšanju, a ispitanici s osnovnoškolskim ili srednjoškolskim obrazovanjem ne dijele njihov entuzijizam.

Bilješke

- /1/ <http://www.entereurope.hr/page.aspx?pageID=53> (28.4.2008)
- /2/ Mileta, Vlatko, Leksikon Europske unije, Politička kultura, Zagreb, (2003)
- /3/ Tišljar, Zlatko, Europska ideologija, Izvori, Zagreb, (2002)
- /4/ Milardović, Anđelko (prir.), Europa 2020. Scenariji promišljanja budućnosti EU i jugoistočne Europe, Centar za politološka istraživanja (CPI), Zagreb, (2003)
- /5/ <http://www.mvpei.hr/ei/default.asp?ru=174&sid=&akcija=&jezik=1> (29.04.2008)
- /6/ Čaldarović, Ognjen, Neke karakteristike socijalne zbilje u Hrvatskoj kao potencijalno ograničavajući elementi priključenja EU: skica za razmišljanje, Revija za sociologiju Vol 36 (2005), 1-2:23-31
- /7/ Lamza Posavec, Vesna, Nacionalni ponos i otvorenost prema europskim integracijama, Društvena istraživanja Vol.15 (2006), 1-2 (81-82): 141-153
- /8/ Bjelajac, Slobodan; Pilić, Šime, Odnos identiteta i želje za priključenjem Hrvatske Europskoj Uniji studenata nastavnčkih studija u Splitu, Revija za sociologiju 36 (2005), 1-2: 33-54
- /9/ Giddens, Anthony, Treći put, Politička kultura, Zagreb (1998)

Literatura

1. Šimić, Dražan, Europska unija danas i sutra, Hrvatski zemljopis, Zagreb, (2002)
2. Šundalić, Antun, Hrvatsko društvo i integracijski procesi, Matica hrvatska, Osijek, (2004)
3. Matić, Davorka, Identitet i razvoj: priključenje Hrvatske Europskoj Uniji, Revija za sociologiju Vol 36 (2005), 1-2:1-5
4. Šundalić, Antun, Europejstvo kao identitet razvoja – pravo ili privilegij?, Društvena istraživanja Vo1 13 (2004), 6 (74): 953-966
5. Vrcan, Srđan, Europski identitet – neke ključne dileme, Revija za sociologiju Vol 36, (2005), 1-2:7-21